

Gemeentelijke autonomie en administratief toezicht

Onder **gemeentelijke autonomie** verstaat men het recht en de mogelijkheid voor de gemeente om, in het kader van de wet, onder haar eigen verantwoordelijkheid en ten gunste van haar bevolking, een belangrijk gedeelte van de openbare aangelegenheden te regelen en te beheren. Binnen dit kader hebben de gemeenten volledige vrijheid van handelen om hun initiatieven uit te voeren voor elke aangelegenheid die niet aan hun bevoegdheid is onttrokken of aan een andere overheid werd toegekend.

Dit veronderstelt bijvoorbeeld dat de gemeenten:

- de gemeenteraad en het college van burgemeester en schepenen samenstellen via verkiezingen waaraan de burgers van de gemeente deelnemen. De colleges worden door de gemeenteraden samengesteld met hun eigen leden. Het wetgevend en het uitvoerend orgaan worden dus niet door een andere politieke overheid benoemd (institutionele autonomie);
- gemeentebelastingen en aanvullende belastingen heffen, en de aanslagvoeten van bepalen en soms de grondslag (fiscale autonomie);
- hun middelen toewijzen aan aangelegenheden die zij als prioritair beschouwen (beheers-autonomie).

Het begrip lokale autonomie wordt op Europees niveau gegarandeerd door het **Euro-pees Charter van de lokale autonomie**. Die conventie van de Raad van Europa werd op 15 oktober 1985 goedgekeurd en is een echt verdrag dat bindend is voor de partijen die het hebben bekrachtigd. Tot nog toe hebben 45 staten het Charter bekrachtigd. In België is dit Charter op 1 december 2004 in ons binnenlands recht in werking getreden nadat het door alle gemeenschappen en gewesten werd bekrachtigd.

Hoewel de gemeenten een zekere autonomie genieten, moeten ze rekening houden met het algemeen belang en de wet naleven. Die subordinatie, de tegenhanger van de gemeentelijke autonomie, neemt concrete vorm aan door de uitoefening van het **administratief toezicht**. Die term verwijst naar alle beperkte bevoegdheden die door een wet of door een norm met kracht van wet worden toegekend aan "hogere" administratieve overheden met de bedoeling het recht te doen naleven en het algemeen belang te vrijwaren.

Er zijn verschillende soorten administratief toezicht ten aanzien van de gemeente¹:

- er is het **algemeen opschortend toezicht**. Dat omvat de controle op het lokale beheer in het algemeen en slaat niet enkel op de naleving van de wet (bijvoorbeeld zich ervan vergewissen dat de gemeenten zich houden aan het begrotingsevenwicht en de wettelijke bepalingen naleven), maar ook op de naleving van het algemeen belang;
- anderzijds is er een bijzonder toezicht (opschorting, goedkeuring, het sturen van een commissaris) voor de bij wet bepaalde handelingen.

Het toezicht wordt ingesteld bij decreet/ordonnantie en uitgevoerd door het Gewest op grond van de regels die het bepaalt. Onder voorbehoud van het toezicht dat wordt georganiseerd door de federale overheid verschilt het dus in de implementatie ervan, afhankelijk van waar de gemeente gelegen is.

Die diverse wetten bepalen welke handelingen aan het toezicht onderworpen zijn, het soort van toezicht dat erop van toepassing is, de termijnen en de beroepsmogelijkheden.

¹ Zie ook fiche 5: Opdrachten en bevoegdheden van de gemeente.

Verantwoordelijke uitgever: Dirk Smet, Belfius Bank, Pachecolaan 44, 1000 Brussel
RPR Brussel BTW BE 0403.201.185 – JUNI 2012

